

УДК 631.524.01/.02:633.111»324»

ЛОЗІНСЬКИЙ М. В., УСТИНОВА Г. Л., САМОЙЛИК М. О.

Білоцерківський національний аграрний університет, пл. Свободи 8/1, м. Біла Церква, Київська обл., 09117, Україна

e-mail: lozinsk@ukr.net, тел.: +380976491912

ВПЛИВ ГЕНОТИПУ НА ФЕНОТИПОВУ МІНЛИВІСТЬ ДОВЖИНИ ГОЛОВНОГО СТЕБЛА ПШЕНИЦІ М'ЯКОЇ ОЗИМОЇ

Довжина стебла пшениці, як складна кількісна ознака є важливою характеристикою сорту. В онтогенезі рослин стебло пшениці виконує важливі біологічні функції, а його довжина і особливості морфології та анатомічної будови пов'язані з важливими господарсько цінними ознаками і визначають стійкість рослин до вилягання, та їх здатність реалізувати генетично обумовлений потенціал продуктивності сорту.

Особливості формування кількісних ознак контролюються генотипом і піддаються впливу умов зовнішнього середовища з яким відбувається його взаємодія. Отже неспадкова мінливість організму є його здатністю реагувати на умови навколишнього середовища змінюючи фенотип у межах норми реакції визначеної генотипом.

В умовах дослідного поля навчально виробничого центру Білоцерківського НАУ у 2017-2020 рр. досліджували сорти пшениці м'якої озимої, які згідно даних оригінаторів різнилися за висотою рослин, а саме: 'Білоцерківська напівкарликова' – низькоросла II групи; 'Миронівська рання', 'Золотоколоса', 'Чорнява', 'Щедра нива', 'Антонівка', 'Добірна', 'Пивна' – середньорослі I групи; 'Кольчуга', 'Відрада', 'Миронівська 61', 'Єдність', 'Столична', 'Вдала' – середньорослі II групи.

Метою наших досліджень було встановлення впливу генотипу на фенотипову мінливість довжини стебла сортів пшениці м'якої озимої.

Нами встановлено, що в середньому за чотири роки досліджувани сорти пшениці м'якої озимої формували довжину стебла від 57,6 см ('Білоцерківська напівкарликова') до 70,6 см ('Миронівська 61'). За фенотиповою

(індивідуальною) мінливістю довжини головного стебла залучені до експерименту сорти мали значні відмінності, про що свідчать отримані крайні показники мінливості. Відносно стабільний прояв довжини стебла встановлено в сортів: 'Білоцерківська напівкарликова' (51,5-60,8 см); 'Добірна' (57,2-66,4 см); 'Щедра нива' (57,0-68,6 см); 'Миронівська 61' (66,0-79,3 см). Коефіцієнти варіації довжини стебла у цих сортів становили 7,2-8,4 %, що свідчить про незначну мінливість.

Підвищені показники мінливості довжини головного стебла визначені у сортів: 'Чорнява' (60,9 -78,0 см); 'Кольчуга' (60,5-79,5 см); 'Столична' (56,9-75,1 см); 'Антонівка' (57,6-74,7 см); 'Єдність' (57,2-75,1 см) з коефіцієнтами варіації на рівні 11,6-13,7 %.

Найвищу мінливість довжини стебла в роки досліджень встановлено у сортів: 'Золотоколоса' (55,0-74,1 см); 'Пивна' (53,1-75,0 см); 'Відрада' (60,5-79,5 см); 'Миронівська рання' (53,1-78,0 см) з відповідними коефіцієнтами варіаціями 17,8 %, 17,3 %, 15,9 % та 15,4 %. Таким чином в результаті експерименту нами встановлено, що довжина головного стебла досліджуваних сортів пшениці м'якої озимої характеризується незначною і середньою мінливістю.

Виділено сорти пшениці, а саме 'Білоцерківська напівкарликова', 'Добірна', 'Щедра нива', 'Миронівська 61' в яких встановлено суттєвий вплив генотипу на прояв фенотипової мінливості за довжиною головного стебла.

Ключові слова: пшениця м'яка озима, сорти, довжина головного стебла, фенотипова мінливість, коефіцієнт варіації.